

de verantwoordelijkheid, welke wij met zooveel fierheid op ons hebben genomen, van ons afschrijven en op partikulieren laden.

Welk een uitwerking zou dit hebben?

Onze kerken zouden, indien zij het voorstel van Deputaten aannamen, zichzelf innerlijk verzwakken. Die tegenover onze kerken staan, zouden het geval uithuilen.

Men zou zeggen: Kijk eens, welk een oneenigheid er in de Gereformeerde kerken bestaat! Zij kunnen het zelfs niet eens worden over wat aan de jeugd dient te worden onderwezen! Nu ziet ge, wat ge van een belijdenis-kerk te wachten hebt!

Hebben Deputaten deze gevolgen overrekend?

Het is niet te gelooven.

We moeten daarom een heel anderen kant op.

We moeten op het standpunt van Leeuwarden blijven staan.

We moeten toonen, dat we het onder elkander voor meer dan 99 percent eens zijn.

Rest nu nog de vraag, hoe er naar ons inzicht met het concept van Deputaten op de komende Synode moet worden gehandeld.

Het Vrije Kerklied.

IV.

Aan het einde van het historisch overzicht over het Vrije Kerklied gekomen, trekken Deputaten in enkele lijnen konklusies.

De buitenlandsche kerken voor het meerendeel tegen het Vrije Kerklied. — Sommige van meetaf gezangen. — Later ook in de eerste gezangenbundels. — In periode van geestelijke inzinking. — Psalmen op den achtergrond of afgeschaft. — Verzet in Nederland tegen gezangen, zoowel tegen inhoud als tegen onwettige invoering. — Tijdens Reformatie oppositie tegen de gezangen gegrond in het misbruik, dat de Roomsche kerk van het Vrije Kerklied maakte. — De Gereformeerde Kerken deden nooit officiële uitspraak, dat in de Kerk alleen gezangen mochten worden gezongen. — Oordeel van Voetius.

Zoo blijkt uit dit overzicht, dat de gereformeerde kerken niet alleen de psalmen de eereplaats hebben gegeven in den eeredienst, maar ook voor het meerendeel tegen de invoering van het vrije kerklied waren, al vindt men bij enkele gereformeerde kerken, zooals de Engelsche kerk, de Hongaarsche, de Poolsche en Boheemsche van meet af gezangen in gebruik. Later zijn echter ook in die kerken, die aanvankelijk alleen de Psalmen en enkele Schriftuurlijke lofzangen hadden, gezangenbundels ingevoerd, zoodat het vrije kerklied nu naast de psalmen algemeen ingang vond. Echter moet hieraan terstond de opmerking worden toegevoegd, dat dit schier overal plaats vond in een periode van geestelijke inzinking en religieuze verslapping, toen de diepe geloofstoon der psalmen niet meer werd verstaan; dat deze „vrije liederen“, al zijn er uitnemende bij, toch ook niet zelden kettersch waren, of een gevaarlijke mystiek huldigden of afweken van de Godzaligheid; en voorts dat de invoering van deze gezangenbundels er toe geleid heeft, dat het zingen der psalmen op den achtergrond geraakte of zelfs geheel werd afgeschaft. Zoo is het gegaan in Zwitserland, Frankrijk en Duitschland, waar bijna of in 't geheel geen psalmen meer worden gezongen. In Engeland en Hongarije behield men echter naast de gezangen de psalmen. In Nederland voerde de Synode van het hervormd kerkgenootschap in 1805 een gezangenbundel naast de psalmen in, waaraan later nog verschillende vervolgbundels zijn toegevoegd. Deze invoering gaf echter aanleiding tot heftig verzet, vooral toen de Synode het zingen dezer gezangen verplichtend stelde. Zelfs is dit verzet mede een van de oorzaken der Afscheiding geweest. Dit verzet richtte zich tegen de onwettigheid der invoering en den opgelegden dwang, maar gold niet minder den inhoud dezer gezangen, waarbij een aantal waren, die zeker geen gereformeerde geest ademen.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat in de eeuw der reformatie de oppositie tegen de gezangen, met name in onze Nederlandsche Gereformeerde kerken, die hierin het voetspoor volgden van de Fransche kerken, haar oorsprong vond in het misbruik, dat in de Roomsche kerk van het vrije lied was gemaakt, maar dat men daarom toch nimmer het zingen van gezangen absoluut veroordeeld heeft. Een principiële uitspraak, dat in de kerk alleen de Psalmen mochten gezongen worden, hebben de gereformeerde kerken, zooals Voetius terecht opmerkt, nergens gedaan. Indien onze Nationale Synodes in de 16e en 17e eeuw voor den eeredienst alleen de psalmen hebben voorgeschreven, maar alle liederen, die niet aan de Schrift ontleend waren, hebben afgekeurd, dan geschiedde dit meer uit vrees voor het misbruik, dat van het vrije kerklied was gemaakt, dan omdat men als beginsel wilde stellen, dat men in de kerk alleen psalmen of Schriftuurlijke lofzangen mocht zingen. Dat onze Nationale Synodes dit niet bedoeld hebben, bewijst Voetius met de volgende argumenten, die zeker afdoende zijn: 1o. dat indien men dit beginsel, dat in de kerk alleen mag gezongen worden wat onmiddellijk door den Heiligen Geest is ingegeven, men dan geen psalmberijmingen zou mogen gebruiken, die immers om-

schrijvingen zijn en dus menschenwerk; aan dezen regel nu hebben onze Gereformeerde kerken zich nooit gehouden, want ze hebben overal psalmberijmingen gebruikt; 2o. dat in verschillende gereformeerde kerken, zooals in de Engelsche, Hongaarsche en Poolsche kerk naast de psalmen ook gezangen zijn ingevoerd en onze gereformeerde Synodes dit nooit in deze kerken hebben afgekeurd; en 3o. dat ook die gereformeerde kerken, die hierin een strenger standpunt innamen, zooals onze Nederlandsche kerken, toch naast de psalmen „eenige gezangen“ hebben toegelaten, niet alleen Schriftuurlijke lofzangen, zooals den lofzang van Maria, Zacharias en Simeon, maar ook de berijming van de Wet, het Onze Vader en het Apostolische geloof, terwijl zelfs de bedezang voor de predikatie aan de vrijheid der kerken werd overgelaten. Noch de X geboden, noch het Onze Vader zijn „Schriftuurlijke lofzangen“, al zijn ze aan de Schrift ontleend. Van de berijming van de XII geloofsartikelen kan zelfs dit laatste niet gezegd worden. En nog veel minder geldt dit van den bedezang vóór de predikatie, die niet anders dan een „vrij lied“ is. Voetius zelf neemt dan ook het standpunt in, dat het zingen van gezangen behoort tot de „middelmatige dingen“, waarvan het gebruik aan de Christelijke vrijheid der kerken moet worden overgelaten, mits de kerken maar zorgen, dat deze vrijheid niet tot losbandigheid ontaardt en ze geen liederen invoeren of dulden, die iets behelzen wat tegen de belijdenis ingaat, of gevaarlijk is, of ergernis geeft, of niet overeenkomt met den ernst en de wijding der kerkelijke samenkomsten. Maar al werd het zingen van gezangen niet ongeoorloofd geacht, toch is in onze gereformeerde kerken steeds hierop de nadruk gelegd 1o. dat God slechts één psalmbundel in de Heilige Schrift ons heeft gegeven, n.l. dien van het Oude Testament, en dat deze psalmbundel niet alleen voor Israël, maar ook voor de gemeente des Nieuwen Verbonds bestemd was; immers in het Nieuwe Testament ontbreekt zulk een gezangen- of psalmbundel en dit feit is niet zonder betekenis; 2o. dat de Psalmen in geestelijke diepte de gezangen verre overtreffen; 3o. dat in de Psalmen de blijvende, eeuwige grondtoon van het vroom gemoed weerklinkt, en in het psalmgezag de band met de kerk aller eeuwen uitkomt, terwijl de gezangen meest een tijdelijk karakter dragen; 4o. dat de invoering van gezangen schier overal ten gevolge heeft gehad, dat de psalmbundel daardoor verdrongen werd, zoodat het menschenwerk gesteld werd boven Gods werk.

De Intrede van Prof. Slotemaker de Bruïne.

Naar aanleiding van het verslag over de intrepreek van prof. Slotemaker de Bruïne als hulp-prediker te Wassenaar maakten we een opmerking. Thans vraagt prof. Slotemaker de Bruïne plaats voor een korte inlichting, welke wij hierbij gaarne verleenen.

Geachte Redactie,

Gaarne geef ik, naar aanleiding van uw vraag: „Zonde een cliché?“ op blz. 115 van uw blad, een korte inlichting. Ik heb op de bedoelde plaats in mijn prediking uiteengezet, dat wij na twee andere onderwerpen zouden moeten spreken over een derde, het aller-ernstigste. In de Kerk noemen wij dat „zonde“. Maar ik vrees, dat dit woord in de prediking zóó regelmatig wordt gebruikt, dat het tot cliché is geworden, van zijn inhoud is beroofd en ons dus niets meer zegt. Enz. Wel verre dus van het begrip „zonde“ tot een cliché te verklaren, heb ik aarzeling aan den dag gelegd om het woord te gebruiken juist ten einde de zaak te behouden.

Hoogachtend,

Uw dw.,

J. R. SLOTEMAKER DE BRUÏNE.

Wassenaar, 11 Jan. 1930.

Mogen wij den hooggeleerden schrijver danken voor zijn inlichting?

Tot ons leedwezen kunnen wij niet verhelen, dat hij ons teleurgesteld heeft.

Wij hadden aangenomen, dat de weergegeven passage op een misverstand bij den verslaggever berustte.

Nu blijkt echter, dat Dr Slotemaker de Bruïne zich inderdaad in dezen zin heeft uitgelaten.

Dat betreuren wij zeer.

Prof. Slotemaker de Bruïne behoeft ons eigenlijk niet te verzekeren, dat hij het begrip „zonde“ niet tot cliché verklaarde.

Dat gelooven we ook zonder die verzekering van hem.

Twijfel daaraan kan zelfs niet bij ons boven komen.

Ons bezwaar rees daartegen, dat het woord „zonde“ tot cliché werd gestempeld.

Dat blijkt uit ons stukke ten duidelijkste.

We halen slechts enkele zinnen ten bewijze daarvoor aan. „Eenige jaren geleden schreef een christelijk dagblad, dat sindsdien een algehele verbouwing onderging, dat wij het woord „bekeering“ niet meer moesten gebruiken, omdat het een afgesloten cliché was“. „Er zijn ook predikers, wier gedrukte preeken den merkbaaren toelag verdragen om zulke woorden te mijden“. „Maar woorden als zonde en bekeering kunnen nooit tot een cliché, nog minder tot een afgesloten cliché

worden“. „Ja, de geheele Schrift zou dan uit afgesloten en ons weinig zeggende woorden bestaan“.

Wij hadden het dus uitsluitend over woorden, niet over begrippen.

Trouwens, de kwalifikatie „cliché“ wordt zelden op begrippen, maar bijna zonder uitzondering op woorden toegepast.

Wij meenen er tegen te moeten opkomen, dat het woord zonde ooit cliché zou kunnen worden.

Woord en zaak laten zich voor ons niet zoo gemakkelijk scheiden als voor prof. Slotemaker de Bruïne.

Om ons tot dit konkrete geval te bepalen.

Een dieper, een ernstiger uitdrukking voor het begrip „zonde“ dan het woord „zonde“ kennen wij niet.

Prof. Slotemaker de Bruïne stelde in zijn intrepreek voor „zonde“ of „zondig-zijn“ in de plaats „wij deugen niet“.

Is dat werkelijk dieper, ernstiger?

Wij gebruiken dit woord zelfs van voorwerpen, die niet aan hun doel beantwoorden. Wij zeggen: die pen, dat mes deugt niet. Indien we eens zelden: die pen, dat mes is zondig, zou men ons verbaasd aanzien, men zou dat woord veel te ernstig, te zwaar vinden.

„Niet deugen“ wordt ook in de schertsende taal overgenomen. Wanneer een kleine een gultenstreek uithaalt, tillen we het op, liefkozen het en spreken: jou kleine deugniet! Zouden wij het wagen om dit te vervangen door: jou kleine zondaar? Neen, dat zou ons profaan aandoen. Dit snijdende woord is voor luchtige gesprekken te zwaar.

Hoe zou prof. Slotemaker de Bruïne erover oordeelen, indien een prediker de bekende klacht van David in Psalm 51 aldus transponeerde: „in deugnietierij of: als zij niet deugde heeft mij mijn moeder ontvangen?“ Of een evenzeer bekende vraag van onzen Heiland aldus: „Wie van u overtuigt mij, dat ik niet deug?“ Of de roem van Paulus in Romeinen 8 in dezen zin: „Want de wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft mij vrijgemaakt van de wet van het niet-deugen en des doods. Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid van het vleesch, dat niet deugt, en dat voor het niet-deugen, het niet-deugen veroordeeld in het vleesch?“

Zou zulk een predikant meer indruk maken? Meer het ontzettende van de zonde de gemeente doen gevoelen?

Bij intuïtie weet men, dat het tegendeel het geval zou zijn.

Men kan voor „zonde“ geen woord bedenken, dat den indruk niet verzwakt.

Er zijn termen zóó onverslijtbaar, dat ze geen gevaar loopen cliché te worden.

In de omgangstaal is dit ook reeds zoo.

Daar hebt gij het woord „vader“.

Wat te denken van een zoon, die dit woord door herhaaldelijk gebruik te afgezaagd vindt en daarom voortaan zijn vader voortaan afwisselend aanspreekt met „verwekker“, „man van mijn moeder“, „natuurlijke verzorger“, om nu van „papa“, „ouweheer“, enz. niet eens te reppen? Zou prof. Slotemaker de Bruïne daarop gecharmeerd zijn? Liever zal hij het toestemmen, dat de vader naam onvervangbaar is.

Evenzoo staat het met de woorden: zonde, genade, verlossing, vergeving, verzoening, wedergeboorte, bekeering enz. enz.

Als men zulke woorden door een surrogaat vervangt, wordt de zaak, al is het niet hij hem die spreekt, dan toch bij hem die hoort gaandeweg bleeker en bleeker.

Natuurlijk bedoelt prof. Slotemaker de Bruïne dat volstrekt niet.

Toch zal de uitkomst het leeren.

De uitkomst heeft in deze reeds veel geleerd. In de bestrijding van cliché's staan we met prof. Slotemaker de Bruïne gaarne schouder aan schouder.

Doch hij gaat te ver.

En hij niet alleen.

Zijn intrepreek vertoonde een symptoom van onzen tijd, dat ons in verbinding met andere symptomen, welke in het geestelijke leven onzer dagen te speuren zijn, noopte een eenigszins donkere diagnose op te stellen.

Bijzonder zou het ons verheugen, indien prof. Slotemaker de Bruïne kon toegeven, dat hij inderdaad mistastte!

— Een rapport dat te vroeg verschijnt.

Een rapport, dat te vroeg verschijnt, is in ons kerkelijk leven voorzeker een unicum.

Toch ligt zulk een unicum thans voor ons.

Wij bedoelen het rapport inzake „Betere Vooropleiding“ van missionaire dienaren des Woords, artsen, onderwijzend en verplegend personeel.

Dit „te vroeg“ ziet niet op den termijn van rondzending, maar op den inhoud van het rapport, in verband met het besluit van de Synode van Groningen.

Onze ruimte staat het niet toe deze week reeds een overzicht van het geheele rapport te geven.

Dit kan ook wel eenig uitstel lijden.